

A TANTÁRGY ADATLAPJA

Lexikológia, szemantika

Egyetemi tanév: 2026-2027

1. A képzési program adatai

1.1. Felsőoktatási intézmény	Babeș-Bolyai Tudományegyetem, Kolozsvár
1.2. Kar	Bölcsészettudományi Kar
1.3. Intézet	Magyar Nyelvtudományi és Néprajzi-Antropológiai Intézet
1.4. Szakterület	Nyelv és irodalom
1.5. Képzési szint	Alapképzés
1.6. Tanulmányi program/ Képesítés	Magyar nyelv és irodalom
1.7. Képzési forma	Nappali tagozatos képzés

2. A tantárgy adatai

2.1. A tantárgy neve	Lexikológia, szemantika			A tantárgy kódja	LLM2124
2.2. Az előadásért felelős tanár neve	dr. Csomortáni Magdolna egyetemi adjunktus dr. Németh Boglárka egyetemi adjunktus				
2.3. A szemináriumért felelős tanár neve	dr. Csomortáni Magdolna egyetemi adjunktus dr. Németh Boglárka egyetemi adjunktus				
2.4. Tanulmányi év	I	2.5. Félév	2	2.6. Értékelés módja	Vizsga
2.7. Tantárgy rendszere	Kötelező			2.8. Tantárgy típusa	Szaktárgy

3. Teljes becsült idő (az oktatási tevékenység féléves óraszám)

3.1. Heti óraszám	5	melyből: 3.2. előadás	3	3.3. szeminárium/labor/projekt	2
3.4. Tantervben szereplő összóraszám	70	melyből: 3.5. előadás	42	3.6. szeminárium/labor	28
Az egyéni tanulmányi idő (ET) és az önképzési tevékenységekre (ÖT) szánt idő elosztása:					óra
A tankönyv, a jegyzet, a szakirodalom vagy saját jegyzetek tanulmányozása (ET)					36
Könyvtárban, elektronikus adatbázisokban vagy terepen való további tájékozódás					4
Szemináriumok/ laborok, házi feladatok, portfóliók, referátumok, esszék kidolgozása (nagyobb vagy egyenlő a tantárgy naptárában az ellenőrzési feladatokra előírt összórással)					36
Egyéni készségfejlesztés (tutorálás)					4
Vizsgák					4
Más tevékenységek					
3.7. Egyéni tanulmányi idő (ET) és önképzési tevékenységekre (ÖT) szánt idő összóraszám					84
3.8. A félév összóraszám					154
3.9. Kreditszám					6

4. Előfeltételek (ha vannak)

4.1. tantervi	
4.2. kompetenciabeli	

5. Feltételek (ha vannak)

5.1. Az előadás lebonyolításának feltételei	Előadóterem, vetítő, PC, hangfal
5.2. A szeminárium/ labor lebonyolításának feltételei	Szemináriumi terem, vetítő, PC, hangfal

6.1. A tanulmányi program elvégzése során elsajátított kompetenciák (a tantervből kell átvenni)¹

Szakmai kompetenciák	
Kompetencia kódja	Kompetencia
CP3	Alkalmazza társadalom- és humántudományok területén szerzett ismereteket
CP10	Ismeri a nyelvi normákat
CP21	Alkalmazza a nyelvtani és helyesírási szabályokat
CP22	Naprakészen tartja a szakmai ismereteit
Transzverzális kompetenciák	
Kompetencia kódja	Kompetencia
CT1	Alkalmazza a tudományos módszereket
CT3	Információforrásokat használ
CT8	Képes önreflexióra

6.2. A tanulmányi programra jellemző kimeneti követelmények (a tantervből kell átvenni)²

A tantárgy által megcélzott kimeneti követelmények		
Kompetencia kódja	Ismeret és megértés (Knowledge and understanding)	Specifikus tudományos készségek (Specific academic skills)

¹ A tanulmányi program tantervéből át kell venni azokat a szakmai és/vagy transzverzális kompetenciákat, amelyek fejlesztéséhez az a tantárgy is hozzájárul, amelyhez az adott tantárgyi adatlap készült. Minden kompetencia esetében változatlan formában át kell venni a teljes kijelentést, beleértve a kompetencia kódját is, ahogyan a tantervben megjelenik. Amennyiben a két kategória közül valamelyikből nem vesznek át kompetenciákat, a táblázatban az adott kategóriának megfelelő sort törölni kell.

² Meg kell említeni a tanulmányi programra jellemző képzési eredményeket, amelyek fejlesztéséhez az a tantárgy is hozzájárul, amelyhez az adott tantárgyi adatlap készült. A tantárgy típusának (alaptárgy/szaktárgy/kiegészítő tárgy) megfelelő jellemzőket változatlan formában kell átvenni a tantervből, és a kapcsolódó kompetencia jobb odalán kell feltüntetni.

CP2, CP3, CP11, CP12, CP15, CP21, C24, CP25, CT1, CT2, CT3, CT5, CT6, CT8	1. A hallgató felismeri, megérti, leírja, magyarázza, összefoglalja és szintetizálja a nyelvtudományi (hangtan, szókészlettan, alaktan, mondatan), irodalomtudományi, irodalomelméleti, kultúr- és civilizációtörténeti, valamint fordítástudományi ismereteket.	1. A hallgató a megszerzett ismeretek alapján leíró, érvelő vagy kritikai elemzéseket dolgoz ki; összefüggéseket teremt a tanult diszciplínák között a szakterület integrált modellje megteremtésért; nyomon követi a szakterület tudományos és technológiai fejlődését.
CP2, CP3, CP11, CP12, CP15, CP21, C24, CP25, CT1, CT2, CT3, CT5, CT6, CT8	2. A hallgató leírja az általános nyelvészet és irodalomelmélet alapvető fogalmait, és alkalmazza azokat a magyar nyelvre és irodalomra.	2. A hallgató alkalmazza a természetes nyelvek és az irodalom tanulmányozására jellemző módszertani és elméleti modelleket.
CP3, CP12, CP18, CP24, CT1, CT3, CT5, CT6, CT8	3. A hallgató felismeri, megérti, meghatározza és elmagyarázza a szakterület kulcsfogalmait és terminológiáját. Ismeri és magabiztosan használja a szaknyelvet, valamint a tudományos szövegalkotás szabályait.	2. A hallgató fejleszti kritikai gondolkodását és igényesen használja a szaknyelvet írott és szóbeli diskurzusban.
CP4, CP12, CP18, CP21, CP24, CT3, CT5, CT6, CT8	4. A hallgató az oktatás keretében és önálló tanulás útján elsajátítja a magyar nyelv hangtani, szókincsbeli és nyelvtani jellemzőit.	3. A hallgató fejleszti receptív (hallás utáni és olvasott szövegértési) és produktív (írás, beszélés) nyelvi készségeit.
CT2, CT3, CT6, CT7, CT8	5. A hallgató jártas a digitális források és az információs technológiák használatában, érti és betartja azok elérésének és felhasználásának etikai szabályait.	4. A hallgató megfelelően tájékozódik a digitális környezetben, értékeli annak minőségét, etikusan és biztonságosan használja fel, valamint megfelelően hivatkozik a forrásokra.

7. Tárgy-specifikus kimeneti követelmények

Ismeret és megértés (Knowledge and understanding)
1. A magyar nyelv szókészletének, rendszerezési problémáinak ismerete, megértése.
2. A hallgató ismeri a szemantika alapfogalmait, terminológiáját és főbb vizsgálati területeit, valamint érti a szemantika helyét a nyelvészeti diszciplínák rendszerében.
3. A lexikológiai, frazeológiai fogalmak, kategóriák ismerete, rendszerezési szempontjaik megértése.
4. A hallgató ismeri és érti a jelentés fogalmának főbb megközelítéseit, továbbá a szójelentés és a mondatjelentés leírásának alapvető szemantikai összefüggéseit.
5. A szókészlet belső összefüggéseinek ismerete, megértése.
6. A hallgató felismeri és megmagyarázza a szemantikai viszonyok alapvető típusait, különös tekintettel az antonímiára, a szinonímiára, a poliszémiára, a homonímiára és a fogalmi hierarchiára.
7. A szókészlet digitális forrásainak, azok használati szabályainak ismerete, megértése.
8. A hallgató érti az igei argumentumszerkezet, a tematikus szerepek, valamint a mondat külső időszerkezetének alapvető szemantikai jellemzőit.
Specifikus tudományos készségek (Specific academic skills)

1. A szóképzési egységek elemzése a lexikológia, a frazeológia kulcsfogalmai, kategóriái segítségével.
2. 1. A hallgató képes különböző nyelvi adatok és példák szemantikai elemzésére, azonosítva bennük a jelentéstani viszonyokat és a tárgyalt jelenségek releváns sajátosságait.
3. A lexikológiai szaknyelv igényes használata.
4. A hallgató képes a szemantikai alapfogalmakat megfelelő szaknyelv használatával pontosan és következetesen alkalmazni szóban és írásban.
5. A szóképzési egységek kritikai, interdiszciplináris értelmezése.
6. A hallgató képes a tanult elméleti modellek és tudományos módszerek felhasználásával szemantikai problémákat leírni, összehasonlítani és rövid elemző szövegekben értelmezni.
7. A szóképzés digitális forrásai körében való magabiztos tájékozódás, különös tekintettel azok minőségének értékelésére, biztonságos, szakszerű felhasználására.

8. A tantárgy tartalma

8.1 Előadás Lexikológia	Didaktikai módszerek	Megjegyzések ³
1. Bevezetés	Előadás, magyarázat, szemléltetés	
2. A szó és a szóképzés hagyományos és modern értelmezései 1	Előadás, magyarázat, szemléltetés	
3. A szó és a szóképzés hagyományos és modern értelmezései 2	Előadás, magyarázat, szemléltetés	
4. A szóképzés és a szótár. A szótártan paradigmaváltása	Előadás, magyarázat, szemléltetés	
5. A szóképzés rendszerezésének problémái. A szóképzés szemantikai viszonyai	Előadás, magyarázat, szemléltetés	
6. A szóképzés nyitott és zárt osztályai.	Előadás, magyarázat, szemléltetés	
7. A szóképzés gazdagodásának módjai	Előadás, magyarázat, szemléltetés	
8. A szóképzés diakrón tagolódása 1	Előadás, magyarázat, szemléltetés	
9. A szóképzés diakrón tagolódása 2	Előadás, magyarázat, szemléltetés	
10. A szóképzés szinkrón tagolódása 1	Előadás, magyarázat, szemléltetés	
11. A szóképzés szinkrón tagolódása 2	Előadás, magyarázat, szemléltetés	
12. A szóképzés szinkrón tagolódása 3	Előadás, magyarázat, szemléltetés	

³ Például szervezési szempontok, ajánlások a hallgatók számára, a kurzushoz/szemináriumhoz kapcsolódó konkrét szempontok, mint például a területen dolgozó szakemberek meghívása stb.

13. A szókészlet tulajdonnevei	Előadás, magyarázat, szemléltetés	
14. A szókészlet frazémái	Előadás, magyarázat, szemléltetés	
Könyvészet Bokor József: A szókészlettan és a szótárírás. In: A. Jászó Anna (főszerk.): <i>A magyar nyelv könyve</i> . Bp., 2007. 161-196. https://edoc.pub/a-magyar-nyelv-knyve-pdf-free.html Fóris Ágota: <i>Szótár és oktatás</i> . Pécs, 2002. Fóris Ágota: <i>Szótár és oktatás</i> . Pécs, 2002. https://mek.oszk.hu/01800/01890/ https://real.mtak.hu/27014/1/ Fóris Ágota: <i>A lexikon megközelítései</i> . Foris_2012_A%20lexikon%20megk%C3%B6zel%C3%ADt%C3%A9sei.pdf Groza, Liviu: <i>Elemente de lexicologie</i> . București, 2015. Zsemlyei János, <i>A mai magyar nyelv szókészlete és szótárjai</i> . Kolozsvár, 1996.		
8.1. Előadás Szemantika		
1. Bevezető beszélgetés, gyakorlatok	frontális előadás, dialogikus módszer tanári magyarázatokkal és példákkal; közös elemzés	
2. Jelentés és jelentés tan. Jelentésfelfogások	frontális előadás, dialogikus módszer tanári magyarázatokkal és példákkal; közös elemzés	
3. Szemantika vs. pragmatika	frontális előadás, dialogikus módszer tanári magyarázatokkal és példákkal; közös elemzés	
4. Antonímia és ellentmondás	frontális előadás, dialogikus módszer tanári magyarázatokkal és példákkal; közös elemzés	
5. Az igei argumentumszerkezet és a thematikus szerepek	frontális előadás, dialogikus módszer tanári magyarázatokkal és példákkal; közös elemzés	
6. A mondat külső és belső időszerkezete	frontális előadás, dialogikus módszer tanári magyarázatokkal és példákkal; közös elemzés	
7. A szemantika helye a nyelvészeti diszciplínák között. Szemantikák	frontális előadás, dialogikus módszer tanári magyarázatokkal és példákkal; közös elemzés	
Könyvészet Crystal, David 2003. Szemantikai fejlődés. In uő: <i>A nyelv enciklopédiája</i> . Osiris, Budapest, 307–309. Kenesei István 2011. Jelentések. In uő: <i>A nyelv és a nyelvek</i> . Akadémiai Kiadó, Budapest, 142–55. Kiefer Ferenc 2006. A mondat külső időszerkezete. In uő: <i>Aspektus és akcióminőség. Különös tekintettel a magyar nyelvre</i> . Akadémiai Kiadó, Budapest, 78–110. Németh Boglárka 2012. A magyar aspektusrendszer. In uő: <i>Az aspektus a magyar nyelvben</i> . Tinta Könyvkiadó, Budapest, 78–110. Pethő József 2004. <i>Jelentés tan.</i> Bölcsész Konzorcium, Budapest, 9–105.		
8.2 Szeminárium/ Labor Lexikológia	Didaktikai módszerek	Megjegyzések
1. Bevezetés	Kiselőadás, megbeszélés, szemléltetés, kooperatív módszer	

2. Az értelmező szótár. A köznyelvi szókészlet	Kiselőadás, megbeszélés, szemléltetés, kooperatív módszer	
3. A tájszótár. A nyelvjárási szókészlet.	Kiselőadás, megbeszélés, szemléltetés, kooperatív módszer	
4. A tulajdonnévi szótár. A tulajdonnévkincs	Kiselőadás, megbeszélés, szemléltetés, kooperatív módszer	
5. A szakszótár. A szaknyelvi szókészlet	Kiselőadás, megbeszélés, szemléltetés, kooperatív módszer	
6. Az online szótár. Teszt	Kiselőadás, megbeszélés, szemléltetés, kooperatív módszer	
7. Összefoglalás	Kiselőadás, megbeszélés, szemléltetés, kooperatív módszer	

Bibliográfia

Bokor József: A szókészlettan és a szótárírás. In: A. Jászó Anna (főszerk.): *A magyar nyelv könyve*. Bp., 2007. 161-196.
<https://edoc.pub/a-magyar-nyelv-knyve-pdf-free.html>
Fóris Ágota: *A magyar terminológia helyzete és fejlesztésének feladatai napjainkban*. <http://www.matud.iif.hu/06jun/15.html>
Gaal Péter: *Onlineszótár-használat Magyarországon (OHM) egy kérdőíves szótárhasználati felmérés eredményei* – http://alakalmazottnyelvtudomany.hu/wordpen/wp-content/uploads/Gaal_P.pdf
Pusztai Ferenc: *Egynyelvű szótáraink és a nyelvhasználat*. Nyr. 2012. 370-378.
Pusztai Ferenc: *Leíró lexikográfiánk változó és változatlan feladatai*. MNy. 1994. 413-421.
Sólyom Réka: *Neologizmusok a mai magyar szókészletben*. <http://docplayer.hu/10145163-Neologizmusok-a-mai-magyar-szokeszletben.html>
Zsemlyei János, *A mai magyar nyelv szókészlete és szótárai*. Kolozsvár, 1996.

8.2 Szeminárium/ Labor Szemantika	Didaktikai módszerek	Megjegyzések
1. Jelek	frontális előadás, dialogikus módszer tanári magyarázatokkal és példákkal; közös elemzés	
2. Jelentéstípusok	frontális előadás, dialogikus módszer tanári magyarázatokkal és példákkal; közös elemzés	
3. Fogalmi hierarchia és szinonímia	frontális előadás, dialogikus módszer tanári magyarázatokkal és példákkal; közös elemzés	
4. Poliszémia és homonímia	frontális előadás, dialogikus módszer tanári magyarázatokkal és példákkal; közös elemzés	
5. A mondat külső és belső időszerkezete	frontális előadás, dialogikus módszer tanári magyarázatokkal és példákkal; közös elemzés	
6. Esettanulmány: a predikatív határozói igeneves szerkezetek	frontális előadás, dialogikus módszer tanári magyarázatokkal és példákkal; közös elemzés	

7. Összefoglalás, felkészülés a vizsgára	frontális előadás, dialogikus módszer tanári magyarázatokkal és példákkal; közös elemzés	
Könyvészet Crystal, David 2003. Szemantikai fejlődés. In uő: <i>A nyelv enciklopédiája</i> . Osiris, Budapest, 307–309. Kenesei István 2011. Jelentések. In uő: <i>A nyelv és a nyelvek</i> . Akadémiai Kiadó, Budapest, 142–55. Kiefer Ferenc 2006. A mondat külső időszervezete. In uő: <i>Aspektus és akcióminőség. Különös tekintettel a magyar nyelvre</i> . Akadémiai Kiadó, Budapest, 16–21. Németh Boglárka 2012. A magyar aspektusrendszer. In uő: <i>Az aspektus a magyar nyelvben</i> . Tinta Könyvkiadó, Budapest, 78–110. Pethő József 2004. <i>Jelentéstan</i> . Bölcsész Konzorcium, Budapest, 9–105.		

9. Értékelés

Tevékenység típusa	9.1 Értékelési kritériumok ⁴	9.2 Értékelési módszerek ⁵	9.3 Aránya a végső jegyben
9.4 Előadás	Lexikológia: A magyar szókészlet összefüggéseinek adekvát értelmezése, a szókészletteni ismeretek pontossága. A lexikológiai kulcsfogalmak ismerete, a lexikológiai szaknyelv használata.	Írásbeli vizsgadolgozat 70%	Lexikológia: 60% Szemantika: 40%
	Szemantika: A megbeszélte jelenségek ismerete. A bemutatott szemantikai jelenségek megfelelő példázása és a nyelvi adatok megfelelő azonosítása és elemzése. Logikus, koherens szövegfelépítés, a fogalmak helyes használata. Feladatlapok csoportos megoldása az egyes órákon.	Az írásbeli vizsgadolgozat és az órákon elvégzett feladatok pontozása. / 70%	
9.5 Szeminárium/ Labor	Lexikológia: A szókészletteni ismeretek alkalmazása a	Teszt 30%	

⁴ Az értékelési kritériumoknak közvetlenül tükrözniük kell a tanulmányi program és a tantárgy szintjén kitűzött képzési eredményeket. Pontosabban, a várható képzési eredményeknél felsorolt eredményeket értékelik.

⁵ Javasolt mind a végső kiértékelési módszerek, mind a folyamatos kiértékelési stratégia meghatározása.

	lexikális jelenségek elemzése során. A lexikológiai szaknyelv ismerete, használata		
	Szemantika: A bemutatott szemantikai jelenségek megfelelő példázása, a nyelvi adatok megfelelő azonosítása és elemzése.	Az aktív részvétel és az írásbeli feladatok pontozása. / 30%	

9.6 A teljesítmény minimumkövetelményei

- **Lexikológia:** A tanulmányi eredmények értékelése 10 (tíz) és 1 (egy) közötti egész érdemjegyekkel történik. Az 5 (ötös) érdemjegy igazolja a minimális tantárgyi kompetenciák megszerzését, a vizsgán való átmenést.
- **Szemantika:** A szemantikai alapfogalmak ismerete, azonosítása, meghatározása és helyes használata a tudományterület által vizsgált jelenségek elemzésében.
- Szemantika: minimum 5 szemináriumon és minimum 3 előadáson való részvétel.

Szemantika: az előadásokon és szemináriumokon való jelenlét feltétele: a diákok csak kérésre, az órai tevékenység részeként használnak telefont óra közben, és minimalizálják az egyéb elektronikus eszközök (pl. táblagép, laptop) használatát is (kizárólag jegyzetelésre, amennyiben feltétlenül szükséges).

10. SDG-ikonok (Fenntartható fejlődési célok/ Sustainable Development Goals)⁶

	A fenntartható fejlődés általános ikonja							

⁶ Válasszon ki egyetlen olyan ikont, amely az *Egyetemi folyamatban történő alkalmazására vonatkozó eljárás* szerint legjobban illeszkedik az adott tantárgyhoz. Ha a tantárgy általánosságban foglalkozik a fenntartható fejlődéssel (pl. bemutatja/bevezeti a fenntartható fejlődés általános kereteit stb.), akkor a Fenntartható Fejlődés általános ikonja rendelhető hozzá. Ha egyetlen ikon sem vonatkozik a tantárgyra, válassza az utolsó opciót: „Nem alkalmazható”.

UNIVERSITATEA BABEȘ-BOLYAI
BABEȘ-BOLYAI TUDOMÁNYEGYETEM
BABEȘ-BOLYAI UNIVERSITÄT
BABEȘ-BOLYAI UNIVERSITY
TRADITIO ET EXCELLENTIA

Facultatea de Litere
Str. Horea nr. 31
400202, Cluj-Napoca
<https://lett.ubbcluj.ro>

Kitöltés időpontja:
07.04.2026.

Előadás felelőse:
Csomortáni Magdolna
Németh Boglárka
Csomortáni Magdolna

Szeminárium felelőse:
Csomortáni Magdolna
Németh Boglárka
Csomortáni Magdolna

Intézetigazgató:
Benő Attila

Az intézeti jóváhagyás dátuma:

BENO ATTILA
2026.04.23 17:25
Aprob acest document

A dékáni jóváhagyás időpontja
A felelős dékán neve és aláírása